

FRAM

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

AAR 36

FEBRUAR, 1950

No. 361

PRINSESSE ASTRID

Kronprins Olav og kronprinsesse Märthas nest eldste datter fyller 18 aar den 12 februar.

FRAM

Maanedsblad for Skandinaver i Syd-Afrika.

Utgitt av Den Norske Forening, Durban

Redaktør: Asbj Riis, 3 Brunton's Arcade, Phone 22855.
Forretningsfører og kasserer: K. M. Rosholt, 292 Point Road, Durban.

AAR 36

FEBRUAR, 1950

No. 361

Fra Norge hører vi stadig om fremgang i landets næringsliv og om lettelse for befolkningen i rasjoneringsbestemmelsene.

En amerikansk kommisjon som har studert forholdene i Europa etter krigen uttaler efter sin hjemkomst at neppe noe annet av de krigsherjede land har gjort saa gode fremskritt som Norge siden frigjøringen.

Gjenoppbyggingen av de ødelagte byer og steder over hele landet har kostet staten uhyre mange penger, og skattene som ilegges folket føles meget sterkt innen alle inntektsklasser. Den progressive skatt rammer de store inntekter og formuer hardt, men uten tvil føles skattebyrden like tung av lønnsmotakeren med liten inntekt og av skatteyderne med de middelstore inntekter.

Ingen regjering unngaar kritikk, saaledes heller ikke den nuværende norske arbeiderregjering. Dens finanspolitikk har vært svært meget kritisert og man har bedreidet den for ødselhet i forbindelse med gjenoppbyggingen, særlig gjenoppbyggingen av Finnmark hvor man mener aa ha faatt uforholdsmessig lite igjen for de millionbeløp som er brukt.

En ting maa man allikevel slaa fast. Siden regjeringen Gerhardsen overtok styret, har der vært fullkommen arbeidsro i landet. Ingen streiker og ingen arbeidsløshet. Der er mangel paa arbeidskraft i jordbruket, industrien og skipsfarten.

Jordbruket, Norges viktigste næringsvei, led meget under krigen paa grunn av mangel paa arbeidshjelp, mangel paa gjødningsstoffer, tyskernes rekvisisjon av bester for militært bruk og nedslaktningen av husdyrbestanden (som vesentlig gikk til underhold av de tyske okkupasjonstropper). — Det er nu paa god vei oppover. Svinebestanden er idag større enn den noen gang har vært, og fjærkreholdere søker om eksporttillatelse for overproduksjonen av egg. Rasjoneringen av smør og andre fettstoffer haaper man aa kunne faa opphevet dette aar.

Den norske handelsflaate har passert førkrignivaaet. I 1949 fikk den en tilgang av nye skip paa tilsammen 540,000 bruttotonn, og Norge er idag verdens tredje største skipsfartsnasjon, nest efter U.S.A. og England. Norske redere har ennu bestillinger inne ved innen og utenlandske skipsbyggerier paa tilsammen 1,600,000 tonn. Norske skipsverksteder har bestillinger som vil rekke til utgangen av 1952.

Fiskeriene som under krigen var hemmet av krigshandlinger paa sjøen inbringrer atter landet store inntekter i fremmed valuta.

Handelsflaaten, hvalfangstindustrien og fiskeriene er de faktorer som veier mest naar det gjelder befolkningens levestandard. Uten de store inntekter i fremmed valuta som disse grupper tilfører landet, vilde det norske folk føle mange flere savn enn de gjør idag.

ASBJÖRN RIIS.

KJENTE NORSKE I DURBAN.

Da konsul A. E. Larsen feiret sin fødselsdag ifjor, takket han i en tale sine medarbeidere i Union Whaling Co. og sa blant annet at uten det gode samarbeide vilde selskapet ikke ha hatt den posisjon som det har.

Det var vaart inntrykk at herr Larsen ved nevnte anledning tenkte paa dem av sine landsmenn som gjennom rekker av aar har vært ansatt i selskapet og har fulgt dets utvikling og som fremdeles har ansvarsfulle stillinger i kompaniet.

Naar vi gjenkaller dette i erindringen vil "Fram" gjerne omtale 5 av dem—ikke bare som dyktige medarbeidere i en stor bedrift—men først og fremst for at de i alle utlendighetsaar har vist sig som gode og fedrelandsinnede menn.

Under krigen da det gjaldt for alle nordmenn aa støtte opp om vaart land, ga de villig til de forskjellige formaal: Norges røde kors, Kong Haakons fond, Jagerfondet, o.s.v., og nu sist under innsamlingen til Den Norske Forenings byggefond har de alle vært aa finne blant de større bidragsytere.

Driftsbestyrer F. K. Hansen er født paa Tjømö i 1892. Han kom til Durban i 1924 og fikk ansettelse i Premier Whaling Co. (Lever Bros.). Etter 4 aars

tjeneste i dette selskap gikk han over til Union Whaling Co. ved hvalstasjonen paa Bluff. Da Union Whaling Co. senere anla skipsverftet paa Congella ble Hansen ansatt som driftsbestyrer. Spør man saa hva verkstedet bestiller, kan vi fortelle at de 800 a 1000 mennesker, sorte og hvite, som er beskjeftiget der, reparerer og holder i stann ikke alene Union Whaling Co's egne hvalbaater men ogsaa mange norske som efter endt fangst i Antarctic ikke gaar hjem til Norge men reparerer og utstyres ved verftet i Congella. Selvsagt utfører verkstedet ogsaa arbeider for den stedlige industri og for skip i sin almindelighet. Under krigen var der et voldsomt arbeidspress der ute. I alt reparerte verkstedet i de aarene 480 skip deriblant mange hvalbaater og trawlere som ble ombygget til minesvepere for marinen. Disse ble ved krigens opphør levert tilbake og omgjort til sin opprinnelige skikkelse. Mange av Union Whaling Co's hvalbaater ble ogsaa rekvirert av marinen men 5 av dem fikk selskapet beholde for hvalfangst utenfor kysten av Natal.

Driftsbestyrer Hansen har gjennom alle disse aar i Union Whaling Co's tjeneste nedlagt et stort og fruktbringende arbeid og er en høyt skattet medarbeider.

KAPTEIN ARNT KARLSEN & FRUE

Kaptein og fangstbestyrer Arnt Karlsen er født paa Moss. 17 aar gammel kom han til Durban hvor han straks fikk ansettelse i Union Whaling Co. Han har saaledes i 39 aar fulgt Union Whaling Co. gjennom

alle stadier i utviklingen og nyter selskapets største tillit som en besindig og meget dyktig leder av ekspedisjonene til Antarctic.

KAPTEIN BJARNE KARLSEN & FRUE

Kaptein Bjarne Karlsen er født i Oslo. I over 20 aar har han vært knyttet til Union Whaling og hvalfangsten og nyter selskapets tillit som en meget dyktig og samvittighetsfull medarbeider.

KAPTEIN ANDERS ARVESEN

Kaptein Anders Arvesen er født i Onsøy pr. Fredriksstad i 1909. Siden han var 14 aar gammel har han vært med paa hvalfangst, først ved Norskekysten og en tid fra landstasjoner i Syd-Amerika. Siden begynnelsen av 30 aarene har han vært ansatt i Union Whaling Co. og nyter som de forannevnte selskapets tillid som en meget dyktig og samvittighetsfull fangstmann.

De forannevnte kapteiner Arnt Karlsen, Bjarne Karlsen og Anders Arvesen er verdens beste hvalskyttere. Hvem som er nummer 1 kjenner vi ikke til,— det kan vel skifte lidt fra aar til aar.

KAPTEIN JOHS. ROSVIK

Kaptein Johs. Rosvik er født paa Vigra ved Aalesund i 1904. Han har vært i Union Whaling Co's tjeneste i 17 aar. Under krigen førte han selskapets oljebaat "Uniwaleco." Skipet ble torpedert utenfor Trinidad og mange av mannskapet omkom.

Rosvik nyter selskapets tillid som en stø og dyktig mann.

Durban Nytt

Den 5 januar arrangerte ungdomsforeningen "Sydkorset" juletreffest paa leseværelset. Ogsaa her deltok der mange norske sjøfolk fra skip i havnen. Der veksledes med sang og musikk og deilig bevertning.

I sist mottagne nummer av "Morgenbladet" finner vi et bilde fra Nordmanns-Forbundets lunch for arkitekt Gunnar Frolich og frue Durban. Som kjent er familien Frolich for tiden paa besøk i Norge.

Ifølge samme avis skal Frolich holde foredrag og vise sine farvefilm fra Sør-Afrika for Nordmanns-Forbundets medlemmer og andre interesserte i Universitetets Aula (30 januar) og senere ved forskjellige andre tilstelninger. Inntekten gaar ved alle anledninger til gode formaal, bl. annet til Sjømanns- og Hedningsmisjonen.

Følgende norske er i den senere tid kommet til Durban, og vil bosette sig her:

Herr Ingebrigt Ringdal fra Oslo.
Fru Liv Ringdal fra Oslo.
Herr Per Ringdal fra Oslo.
Herr Georg Krogstad fra Lilleström.
Fru Majen Krogstad fra Lilleström.
Herr Ivar Platou fra Hamar.

Paa besök i Durban:

Fru Rönneberg Hansen.
Fru Schouw Aanensen.

Damene bor som gjester hos Fru P. Backe-Hansen, Goodricke Road, og reiser tilbake til Norge og sommeren hjemme, i april, via Cape Town.

DURBAN.

Vi minner om at leseværelset er aapent hver søndag aften. Pastor Salvesen og frue sørger alltid for at der er en hyggelig og festlig stemning. I januar hadde leseværelset besök av mange norske skipsmannskaper, fra "Thorstrand," "Belfri," "Lifjord," "Mosnes" og "Breim," dessuten laa der et dansk skip her og ogsaa mannskapene fra dette skip besøkte flittig leseværelset.

FÖDSELSDAG.

Fru Agnes Pettersen, en meget aktet og avholdt dame i den norske koloni i Durban feiret sin födselsdag i januar.

Sammen med saa mange andre norske damer i Durban deltok hun under krigen i omfattende velgjørenhetsarbeid for gjennomreisende norske militäre og sjøfolk.

Fru Pettersen har i mange aar vært et ivrig medlem av Norske Kvinners Klubb i Durban og i mange aar formann i kirkens kvinneforening. Videre er hun aktivt medlem av de to misjons kvinneforeninger.

"Fram" gratulerer med dagen, riktignok litt forsinket, og önsker fruen alt godt i kommende aar.

JOHANNESBURG

Herr Ludvig Beck døde 19 januar og blev begravet ved Westpark Cemetery, Johannesburg. Herr Beck var en av de eldste norske innvaanere av Pretoria hvor han drev sitt eget bakeri inntil han trakk sig tilbake og flyttet til Johannesburg, hvor han døde.

Fru Margit Sadlier (f. Iversen) døde 2 februar av hjertelammelse, 30 aar gammel. Fru Sadlier var født i Hammerfest. Hun efterlater sig en sønn som er ved Convent School i Mittelburg.

INGVALD THEODOR VAAVANG.

Døden sparer ingen.

Ung, gammel, rik fattig, syk eller frisk, — ingen unngaar døden. Den kommer naar tiden er utløpen, enten man venter eller ikke venter den.

Denne gang kom den ikke uventet. Haap om et lengere liv paa jorden syntes haapløst efter et saa langt sykeleie.

Tidlig lørdag morgen 7 januar døde han. Fredelig og rolig gikk han inn til det evige liv. Tilbake sitter hans hustru Herdis og deres lille sønn Thor Heide. Mandag formiddag var hans hustru og venner samlet i Adlam Reids kapell hvor pastor Salvesen ga avdøde den siste velsignelse og avskjedsord. Saa bega alle sig til Stellawood kirkegaard hvor vaar kjære venn fikk sitt siste hvilested.

Vaavang var i flere aar ansatt i Union Whaling Co. som styrmann paa hvalbaatene. Da krigen brøt ut i 1939 og efter at tyskerne snek sig inn og overfalt Norge, reiste Vaavang herfra for aa delta i krigen som löytnant i den norske marine. Blant andre steder var han ogsaa i Finmarken.

Efter krigens opphør ble han gift i Norge og reiste senere tilbake til Sør-Afrika med sin hustru. Han bosatte sig først i Johannesburg og var i en kortere periode formann i Den Norske Forening der. Men sjøen og hvalen vinket ham tilbake til Durban og til Union Whaling.

Vaavang var født i Langesund og nedstammet som han selv sa fra Vaa slekten, — en stor og sterk slekt. Selv var han ogsaa en sund og kraftig mann inntil sykdommen brøt ham ned.

Tb. MEYDELL.

PAA BESÖK I HLUHLUWE GAME RESERVE.

M/S. "BREIM" tilhørende A/S. BORGESTAD, PORSGRUNN har vært i Durban igjen. Det ser ut til aa skulle bli et regelmessig anløp av Durban en tid fremover da "Breim" er chartret for fart mellem Baltimore og Sør-Afrika.

Under oppholdet denne gang foretok kaptein Brekke med datter og fru Iversen (stuertens frue) en tur til Hluhluwe Game Reserve sammen med Dr. Salvesen og frue. Turen var helt gjennom vellykket og selskapet fikk se alle de forskjellige dyr som fins i omraadet. Selv flodhester som ikke altid er saa lett aa faa öye paa fikk de se paa närt hold, — hele 8 av dem paa ett sted.

Ved besök paa "Breim" faar man inntryk av at der hersker et utmerket forhold mellem offiserer og mannskap og kaptein Brekke som har vært 25 aar i

rederiets tjeneste legger heller ikke skjul paa at han er meget fornöyet med arbeidsforholdene ombord.

Vi önsker at "Breim" ofte maa bli aa finne blant de mange vakre norske skip som anløper Durban.

Siden forrige oppgave i "Fram" over bidragsyttere til Den Norske Forenings byggefond er der inkommet bidrag fra fölgende:

Herr Johan Saure, Durban.
Herr August Leisegang, Savoti.
Herr Ernest Leisegang, Zezela.

Siste artikkel om Vigelandsanlegget kommer i neste nummer av bladet.

NORGES KRIGSDÖDSFALL.

Det foreligger nu en temmelig fullstendig oversikt over alle dödsfall blant norske statsborgere fra krigen 1940-1945, som direkte skyldtes krigsoperasjonene i Norge og utlandet, tyskernes og nazistenes overgrep mot den norske sivilbefolkningen og kampene paa hjemmefronten.

I alt regner en med 10269 dödsfall som följe av krigshandlingene. Fölgende oversikt viser hvorledes disse dödsfallene fordeler sig.

Norske militäre styrker	2000
Frontkjempere i tysk tjeneste	689
Sjöfolk i handelsflaaten	3638
Sivilbefolkningen	1779
Deltagere i motstandsbevegelsen	2091
Likviderte nazister	65
i alt 10262, herav kvinner 883	

Störst tap hadde handelsflaaten. Dernest deltagerne i motstandsbevegelsen og norske militäre styrker. 366 nordmenn ble henrettet, 860 døde i politisk fangenskap, 93 omkom under flukt til England. 937 mennesker ble drept under flyangrep.

Norge har den laveste dödelighetsprosent av de skandinaviske land og bare Nederland har färre döde pr. 1000 innbyggere.

Pr. 1000 innbyggere døde der i 1946 (det siste aar en har statistikk over)—

i Nederland	8.5
NORGE	9.4
Danmark	10.2
Syerrige	10.5
Sveits	11.3
England og Wales	11.5
Italia	12.0
Frankrige	13.5
Bulgaria	13.6
Romania	18.0

EN SILDETRÅL AV NYLON er prøvd av Fiskeridirektoratet ved Fladen Grunn. Resultatet av forsøkene er meget gode. Trålen ble brukt av fiskerfartøyet "Junior I" og skipperen, Nils K. Hansen, forteller at de andre norske båtene som fisket på samme sted med vanlige redskaper, fikk bare en tredjedel av den fangsten som "Junior I" fikk med nylontrålen.

Waitress: "Are you the boiled salmon, sir?"

Diner (wearily): "No, I'm the hungry sole, with the empty plaice, hoping for something to fillet!"

* * *

Counsel to Irish witness: "You're a nice sort of fellow, you are!"

Irish Witness: "I'd say the same of you, sir, only I'm on my oath."

* * *

A man went to see his doctor about a pain in his back which had been troubling him all day. The doctor examined him, and after a few seconds the pain vanished.

The man was very relieved and said: "That's quick work, doctor; was it rheumatism?"

"No," the doctor replied. "Your braces were twisted."

* * *

Two butchers in the same street, one opposite the other, were advertising their sausages.

The first one put up in his window: "Sausages, 10d. per lb. To pay more is to be robbed."

His rival countered with: "Sausages, 1/- per lb. To pay less is to be poisoned."

Number one then announced: "Our sausages still 10d. per lb. As supplied to H.M. the King."

But victory rested with his rival, whose final notice simply read: "God Save the King!"

* * *

"You specify that the client's money will be returned in case of non-satisfaction," stormed the customer.

"But sir," replied the assistant, "your money has given us every satisfaction."

Professor of English: "Correct this sentence: "Girls is naturally better looking than boys." "

"Girls is artificially better looking than boys."

* * *

Kelly and his wife went to a local concert, and Mrs. Kelly loudly applauded one of the singers.

"Why are you clapping for an encore?" he asked. "Her singing was terrible."

I know," his wife replied, "but I want to have another look at her frock."

—Cork Evening Echo.

* * *

— Bedragit min man? Det var han som bedrog mej. Han sa att han skulle vara borta en vecka och så kom han hem efter två dagar.

—Dagens Nyheter.

* * *

— En stor lögr blir ibland lättare förlaten än en liten uppriktighet.

—Dagens Nyheter.

* * *

A lady in London asked the maid to heat the pie. It did not appear. On asking why it was not ready the maid replied: "You told me to heat the pie and I hate it. You did not tell me to hot it."

WHALER FINED FOR WORKING ON DUTCH EXPEDITION.

In order to protect Norwegian whaling a law was passed in 1945 prohibiting Norwegian whalers to work for foreign whaling expeditions with the exception of the British expeditions and one Russian expedition. Despite the ban, several Norwegian whalers took employment with the Dutch expedition "Willem Barendsz." One of these whalers, a harpoon-gunner, has now been fined £50 by a Norwegian court and required to pay £300 in compensation.